

ESINEIDEN OPASTAMAT

– KOHTAAMISIA PÖYKKÖLÄN KOTISEUTUMUSEOSSA

Soile Veijola

KOTISEUTUMUSEOT ovat eräänlaisia *opastamisen museoita*. Niissä voi astua vaikkapa 1800-luvun tutkimusmatkailijoiden ja taiteilijoiden saappaisiin. Kas, näinkö täälläpäin on aikoinaan asuttu? Onpa kiinnostavaa, ja kovin erilaista kuin kotona!

Museossa saattaa kuitenkin tulla vastaan myös jotain tuttua, joka herättää tahdottoman muistin ja vie ihmisen lapsuuteen kuin MARCEL PROUSTIN kuuluisa madeleineleivos konsanaan. Tai lävistää katsojan yllättäen kuin ROLAND BARTHESIN kuvailema *punctum*: yllättävä, satunnainen kohta vaikkapa valokuvassa saa katsojan ”mustelmille” osuessaan johonkin hyvin henkilökohtaiseen. Osumaa on vaikea kuvailla tai nimetä, sen voi vain tuntea. Nimettömiin osumiin ei siis voi tietoisesti yrittää osua tai opastaa – edes museossa.

Etsin vierailullani Rovaniemen kotiseutumuseoon uusia näkökulmia opastamiseen. Mietin, voiko museo opastaa ilman virallista oppaan roolissa toimivaa ihmistä. Pystyvätkö vierailijat opastamaan paikallisia? Voiko esine palata museon keskipisteeksi? Onko museokäynnissä sijaa yllätyksille?

Kirjoitukseni nojaa vuoden 2016 huhtikuussa viettämiimme pariin iltapäivätuntiin Pöykkölässä. Paikalla oli Rovaniemen kaupunkiopas ja kotiseutumuseon museotoimikunnan jäsen KAIJA SÄLEVÄ, yhdeksän matkailututkimuksen opiskelijaa eri puolilta maailmaa sekä kaksi koe-opastettavaksi lupautunutta turistiryhmää: ensimmäinen niistä koostui turvapaikanhakijoista ja toinen erään ranskalaisen opiskelijan perheestä. **O**lin nimittäin antanut opiskelijoilleni hiukan epätavallisen tehtävän. He saisivat opastaa joko vieraitaan tai toisiaan – vaikkeivat olisi koskaan käyneet Pöykkölässä aiemmin!

♦ NÄKÖKULMIA MUSEOIHIN ♦

MUSEOT on perinteisesti ajateltu erillisinä rakennuksina, joissa on esineitä. Esineitä voidaan tutkia tai asettaa esille jollakin luokittelujärjestelmällä muodostettuina kokoelmina. Museot ovat usein julkisessa omistuksessa ja tärkeitä kansojen, yhteisöjen ja paikkojen identiteeteille. **M**useoita on ulkomuseoinakin, mutta useimmat niistä ovat muuttaneet sisätiloihin. Museoissa on pitkään tavattu katsoa esineitä vitriineissa eli lasiovillisissa kaapeissa.

Museot kuten muukin kulttuuri ja viihdetarjonta kamppailevat yleisöstä. Niinpä niistäkin on tullut enenevässä määrin vuorovaikutteisia käyttöliittymiä, joissa yleisön osallistumisella on tärkeä rooli. Museoiden toimintaa suunnitellaan tapahtumalliseksi pikemminkin kuin puhtaasti arkistoivaksi tai esitteleväksi. Uusi

A

V

museoita koskeva tutkimus korostaakin dialogisuutta ja vuoropuhelua museoissa kävijöiden kanssa pikemminkin kuin vain kohtaamisia esineiden kanssa. ANN CHINNERYN sanoin: on siirrytty *esineitä* keräävistä *temppeleistä ihmisiä* kerääville kohtaamisen *foorumelle*. Samalla kuitenkin esineiden voima on vähentynyt, huomauttaa Chinnery. Esineiden sijaan luotetaan valokuviiin, interaktiiviseen teknologiaan ja audiovisuaalisiin installaatioihin keinoina kiinnittää vierailijoiden huomio.

Itse en kaipaa lisää teknologisia välitysmekanismeja museoihin. Pikemminkin päinvastoin. Mietin avoimempia ja yksinkertaisempia kohtaamisia. Chinnery puolestaan toivoo, että ihmiset oppisivat katsomaan ja mietiskelemään esinettä yrittämättä täydellisesti tietää ja ymmärtää sitä. Tämä auttaa kohtaamaan muutakin entuudestaan tuntematonta yrittämättä oppia *siitä* – pikemminkin yrittäen oppia *siltä*. Oppiminen ja opastaminen ovat tällöin vastavuoroisia. Vasta avoimen kohtaamisen jälkeen on vuorossa esineen luokittelu ja määrittely. Chinnery toivoo, että esine saa ensin ”työskennellä voimallaan” (*work their power*) ihmisessä, mikä viljelee ”kykyä kohdata tuntematon kunnioittavasti” eikä omia ennakkoluuloja vain vahvistaen.

Lisäisin asetelmaan kuitenkin vielä yhden ulottuvuuden: *esineen kohtaamisen yhdessä toisten ihmisten kanssa*. Palauttais, kyllä, esineelle voimansa, mutta soisin myös opastamiselle voiman, joka syntyy siitä, että asioita koetaan yhdessä. Pöykölässä näitä ajatuksia oli hyvä kokeilla käytännössä.

♦ TURISTIETNOGRAFIOITA KOTISEUTUMUSEOSTA ♦

VIERAILUMME kotiseutumuseolla oli osa englanninkielistä matkailututkimuksen kulttuurintutkimukseen johdattavaa aineopintojen kurssiani. En selittänyt antamaani tehtävää juurikaan, jotten johdattelisi opiskelijoita liikaa. Halusin nähdä, mitä tapahtuu kun opastuksessa ei olekaan tavanmukaista oppaan suorittamaa ja johtamaa opastusperformanssia, ja miten opiskelijat itse – ja heidän mahdolliset opastettavansa – kokevat sen. Halusin testata ajatusta rakennuksista, esineistä, piiristä ja muista vierailijoista osana opastamisen monisäikeisestä toimijaverkosta. Toimijuuden antamisesta muullekin todellisuudelle kuin vain meille ihmisille ovat oivaltavasti kirjoittaneet muun muassa BRUNO LATOUR ja ROSI BRAIDOTTI.

Lisäksi minua kiinnosti tietää, millaisia kohtaamisia syntyisi turvapaikanhakijoiden vieraillessa kotiseutumuseossa. He kun eivät edusta yleisintä mielikuvaa turisteista.

Kurssini noin neljästäkymmenestä osallistujasta melkein puolet oli vaihto-opiskelijoita. Jaoin heidät kolmeen yhtä suureen pääryhmään, joiden sisällä oli kolme kolmen hengen pienryhmää kussakin. Lähetin jokaisen pääryhmän pienet ryhmät tutkimaan yhtä teemaa kolmesta: *vieraanvaraisuutta* (vierailemalla toistensa kotona), *hiljaisuutta* (käymällä Ounasvaaralla puhumatta retken aikana mitään) sekä *perinnehistoriaa* (käsillä olevaan tehtävään).

Opiskelijat kirjoittivat tehtävän jälkeen omasta kokemuksestaan lyhyen, tyyliään avoimen selostuksen, ja jokainen pienryhmä kokosi omansa yhdeksi kolmiosaiseksi esseeksi. Opiskelijat ikään kuin kirjoittivat ”matkakirjeitä” toisilleen, vaikka olivat olleet läsnä toistensa kokemuksessa. Tällainen turistietnografian tekemisen tapa oli tuomiseni vierailulta Melbournessa vuonna 2014. Kehittelimme sen ANN LIGHTIN ja DAVID CARLININ kanssa eräässä työpajassa keräämällä – muiden osallistujien tavoin – aineistoa urbaanista elämästä viettämällä kolme tuntia kaupungilla. Kirjoitimme omat kiertelymme kuululla Victoria Market -torilla kolmen miniesseen sarjaksi, jonka luimme ne muille seminaarilaisille ääneen. Kirjoittamalla matkaseuralaiskirjeen toisillemme oivalsimme myös, mitä olimmekaan kokeneet. Henkilökohtaisesta kokemuksesta tuli näin kolmiulotteinen, ja kolmin kerroin henkilökohtainen. Kirjoittamalla opastimmekin toisemme toisen kerran torille, jossa ensimmäisellä kerralla kävimme ”yksin”.

Pöykkölään ilmaantui siis kolme opiskelijakolmikkoa, joista jokaisessa oli yksi tai kaksi suomalaista jäsentä. Muut osallistujat olivat Bulgariasta, Hollannista, Nepalista, Ranskasta ja Venäjältä. Naisia oli kuusi ja miehiä kolme. He olivat saaneet toimeksiantonsa edellisellä viikolla, mutta ei lukutehtäviä. Heitä ei myöskään velvoitettu perehtymään museologiaan tai suomalaiseen kulttuuriin etukäteen. Ei toki kiellettykään. Heidän tuli vain jokaisen saapua sovittuun aikaan Pöykkölään ja varata vierailuun pari tuntia.

Opiskelijat olivat saaneet valita ryhmän opastettavat kolmesta vaihtoehdosta: turvapaikanhakijat, omin neuvoin ”koeopastettaviksi” hankittavat matkailijat, tai oman ryhmän toiset kaksi jäsentä. Jokainen vaihtoehto tuli valituksi. Vastaanotokeskuksesta tultiin mielellään koeturisteiksi. Ranskalaisen perheen lisäksi paikalle saapui myös toisiaan opastavien opiskelijoiden ryhmä.

Toivotettuamme paikalle saapuneet ihmiset tervetulleiksi asetuimme Kaija-oppaan kanssa päärakennuksen eteisaulaan pöydän ääreen istuskelemaan. Kerroin kaikille, myös Kaijalle, ettemme osallistu mitenkään tapahtumien kulkuun. Annoin kuitenkin luvan käydä tarvittaessa kysymässä, kuiskaamalla, ”oikealta” oppaalta tietoa, mutta hän ei – yrityksistään huolimatta – saanut osallistua itse opastuksiin. Otin muutaman kuvan opastuksista. Lopuksi tarjosin kaikille halukkaille kahvia tai teetä ja keksejä mukanani tuomastani eväskorista, ja juttelimme hetken kaikki yhdessä.

Lisättäköön metodiikasta kiinnostuneille, että opiskelijoiden kirjoittamat matkaseuralaiskirjeet sijoitettiin kurssimme virtuaaliseen oppimisympäristöön Optimaan kaikkien kurssilaisten luettavaksi. Niistä keskusteltiin seuraavan viikon luennoilla ja myöhemmin kokosin kaiken materiaalin omiksi kokonaisuuksikseen. Pöykkölä-ryhmiltä tekstiä tuli 18 sivua (Calibri 12, riviväli 1,5). Muistelukset anonymisoitiin eli yhteydet kirjoittajien henkilöllisyyteen poistettiin ennen käyttöä aineistona. Opiskelijoilta kysyttiin myös kurssin lopussa lupa käyttää heidän kirjoitelmiaan aineistona tutkimusjulkaisuissa. Kaikki tekstit ovat englanninkielisiä.

Vierailumme oli siis sanalla sanoen erikoinen. Yhtäältä sen aikana ei tapahtunut mitään huomattavaa – yleisöryntäystä, harvinaisen esineen lahjoitusta tai tärkeitä vieraita ulkomailta – mutta toisaalta siellä tutkittiin aktiivisesti pieniä tapahtumia asettumalla opastamisen asetelmiin tasavertaisina toimijoina toisten ihmisten, kehtojen ja leipävirtaisten kanssa. Vierailijan kokemusta tutkittiin lähietäisyydellä, ei laskemalla suur tapahtumien kävijämääriä.

Seikkaperäisemmän aineistoanalyysin aika on myöhemmin, mutta nostan seuraavassa esiin muutamia asioita opiskelijoiden kuvausten pohjalta. Mitä tapahtuu, kun kenelläkään ei ole asiantuntijaviittaa harteillaan, opastamisen valta ja vastuu ovat jaettu, eikä kukaan oikein tiedä, mikä olisi tässä tilanteessa oikea tapa toimia? Voivatko museonvieraat olla oppaita itselleen ja toisilleen? Miten esineistö voi opastaa?

✦ ESINEEN VIERELLÄ KULTTUURIEROT JA OPASTUS KATOAVAT ✦

OPISKELIJAT kirjoittivat yllättyneensä kulttuurierojen katoamisesta Pöykkölän pirtissä ja ulkorakennuksissa niissä olevien esineiden äärellä. Vaikka esineet puhuttelivat jokaista vierailijaa omalla tavallaan, jokainen saattoi kertoa tästä ”omas-taan” toisille, koska opas ei hoitanut heidän puolestaan puhumista – ja koska jokaisella oli mahdollisuus pohtia asioita myös ääneen siinä tahdissa, jossa muistot tulivat mieleen.

Esineillä ei ole aikataulua josta täytyy pitää kiinni. Ne ehtivät siis hyvin osoittaa läsnäolijoille kuinka paljon yhteistä heidän kulttuuriperinteissään onkaan – ainakin silloin, kun on kyse yksinkertaisesta, maanläheisestä elämäntavasta. Kirpaisevia *punctum*-osumiakin saatiin.

Opastuskokemuksestaan opiskelijat totesivat muun muassa seuraavaa (kaikki käännökset ovat allekirjoittaneen):

Sillä, ettei meillä ollut oikeaa opasta, oli tärkeä vaikutus; olimme itse omat oppaamme. Kokemus oli paljon vuorovaikutteisempi kuin tavallinen opastettu kierros. Keskustelimme ja ihmettelimme, kuvittelimme ja spekuloidimme. Koin meidän olevan aktiivisia ja läsnä hetkessä. (suomalainen nainen, ryhmä 1)

Ranskalainen nainen ryhmässä 2 totesi – paradoksaalisesti – oppaana olemisen hyväksi ideaksi, koska muuten ”olisin esittänyt vähemmän kysymyksiä”.

Ylipäätään kokemus oli miellyttävä; oli kiinnostavaa nähdä, kuinka ihmiset, joita emme tunne etukäteen, reagoivat asioihin. Tunnelma oli rento, eikä ollut tarpeen keskustella kaikista esineistä, vain niistä, jotka kiinnostivat osallistujia. Kokemus opetti senkin, että tarinat ja kertomukset ovat tärkeitä henkilökohtaiselle kokemukselle. Ellei kukaan kerro tarinoita, ryhmän jäsenet alkavat kertoa ja luoda niitä itse. (suomalainen nainen, ryhmä 2)

Esineet solmivat sosiaalisen siteen ihmisten välille, vaikka he eivät aluksi tunte-neet toisiaan tai tieneet oikein mitä tehdä.

Jotenkin saimme aikaiseksi alkaa puhua esineistä, joita emme tunnustaneet. Naiset [turvavapaikanhakijat] etenkin olivat hyvin kiinnostuneita työvälineistä, joita huoneessa oli esillä. Eniten huomiota saivat rukki ja kangaspuut. ... Kertoessamme kangaspuiden käytöstä, oivalsin, että kiertueemme jäsenet itse asiassa taitavat tietää niistä enemmän kuin me. Näin olikin. (hollantilainen nainen, ryhmä 1)



Esineet todellakin näyttivät voimansa toimijoina museokäynnin dramaturgiassa:

Katson vieraitamme ja näen, etteivät he ole passiivisia kuuntelijoita, vaan itse asiassa hyvin innokkaita ottamaan osaa tapahtumiin täällä. Se oli hyvä merkki, joka tarkoitti, että me (opiskelijat) emme ole ainoita puhujia, vaan voimme tosiaankin tutkia museota yhdessä vieraidemme kanssa. Me voimme kertoa heille mitä me tiedämme, ja he voivat opettaa meille mitä he tietävät. Siirrymme esillä olevista esineistä toiseen ja vaihdamme vuoroja puhua, jakaa tietoa ja keskustella yhtäläisyyksistä ja eroista, joita on menneessä elämäntavassa kulttuureissamme. (venäläinen mies, ryhmä 1)

Pöykkölän pirtissä Naistenpuolen esineiden voima saa niiden sileäksi kuluneen pinnan tuntumaan kädessä ja kiepauttamaan vierailijan menneisiin aikoihin. Kuva Mervi Löfgren.

Maailma pieneni ja laajeni osallistujille kierroksen aikana.

Vaikka ryhmässämme oli kolme kansallisuutta, Ranskan, Bulgarian ja Suomen, suurin osa esineistä ja vanha elämäntapa oli meille kaikille tuttua. Yllätyin siitä, että tavarat, joita olin luullut suomalaisiksi, olivatkin yhteisiä muillekin maille. Ainoastaan talveen liittyvät esineet kuten reet (hevoselle ja porolle) olivat ranskalaisille tuntemattomia, mutta he silti tunnistivat ne. Yleisesti ottaen erot eurooppalaisten kulttuurien välillä eivät ole niin suuret. Jopa aikojen alussa ihmiset ovat matkustaneet ja käyneet kauppaa. Hyvät käytännöt ovat levinneet joka puolelle ja etäistenkin paikkojen ihmiset ovat kyenneet omaksumaan ne. Vain vuodenajat, etenkin talvi, näyttää olevan käytännöiltään ja työkaluiltaan erilainen. (suomalainen nainen, ryhmä 2).

Joskus punctum-elämys osuu voimalla. Esine vieraalla maalla tuo oman kodin ja kotiseudun väkevästi mieleen.

En pysty piilottamaan innostustani ja huomaan puhuneeni taukoamatta siitä, kuinka nämä esineet toimivat. Varmasti sekä [opiskelijakaveri] että [opiskelijakaveri] näkivät kuinka innoissani olin. He näyttävät myös yllättyneiltä, kuinka nepalilainen kaveri puhuu perinteestä "heidän" museossaan. Tuntuu, että minun pitäisi pysyä hiljaa ja antaa heidän puhua.

Näitä esineitä käytettiin Suomessa 100–150 vuotta sitten, mutta Nepali on edelleen ottamassa muita kiinni teknologiassa, ja on vuosikymmeniä jäljessä eurooppalaisista kehityksessään. Siksi esineet näyttävät muinaisilta [heille] mutta eivät minulle.

Minulla ei kestänyt kauaa tajuta, kuinka samanlainen kansanperinne meillä on, vaikka maamme ovat muuten niin erilaisia.

Puhumme aika kauan kangaspuista. Ajattelen heti aikaa, jolloin äitini kutoi värikkään ryijyn huoneeseeni 90-luvulla. [Opiskelijakaverit] jakavat kokemuksiaan ja muistojaan siitä, kuinka he koittivat kutoa ryijyä lapsina.

(..) Paluumatkalla olen täynnä ristiriitaisia tunteita. Yhtäältä koen surua nähdessäni samanlaisia arkisia esineitä, joita me käytämme vielä monilla alueilla, aseteltuina esille vieraan maan museossa. Toisaalta ne herättivät eloon lapsuuden muistoni, ja toivat minut lähemmäksi omaa kulttuuriperintöäni kuin koskaan aikaisemmin. (nepalilainen mies, ryhmä 3)

Opiskelijan kuvaus tuo mieleeni myös oman punctum-kokemukseni Pekanpään kotiseutumuseossa Tornionlaaksossa vuonna 2001. Yritin kysellä ajan henkeen pukeutuneilta museo-oppailta lisää puukoista ja muista esineistä, jotka heittivät minut varoittamatta takaisin omaan lapsuuteeni merikalastajan tyttärenä. Huomasin, että esineet saattavat olla tässä asiassa jopa avoimempia dialogille kuin opaat, jotka eivät ilmeisesti odottaneet näkevänsä matkailijoilta omalta kotiseudultaan, Perämerenkaareltä.

+ MITÄ OPIMME OPASTUKSESTA ILMAN OPASTUSTA? +

OPASTUSKOKEILUAMME voisi pohtia monelta kantilta. Valitsen tällä kertaa sukupolvikokemuksen, oppaan roolin sekä esineiden ja fyysisen ympäristön voiman kulttuuriperinteen elävänä pitämisessä.

Nykyhetken nuorten ja aikuisten kokemus lapsuudestaan maalla tai maailmassa, joka ei ole vielä teknologisoitunut toimimaan urbaanin, modernin elämäntavan ehdoilla – siis älylaitteisiin perustuvaksi työnteoksi, viestinnäksi ja viihteeksi – on eri puolilla maailmaa samankaltainen. Isovanhempien tai vanhempien sukupolvi hoitaa kodin, pihan ja luontoympäristöjen askareita käytännöllisten, usein puusta itse tehtyjen tai raudasta taottujen työkalujen avulla. Vaatteet on tehty itse, ja niiden tekstuurissa näkyvät kyseisen kulttuurin merkit ja merkitykset. Vaatteet tekevät sukupuolen, ikäkauden, suvun ja sukupolven. Miljööt muotoilevat katseen, askelten käynnin, asennot ja ihmisten väliset suhteet.

Tässä paikassa on jotain viehättävää: luultavasti se on maisema pienine peltoineen ja joki taustalla, tai nämä vanhat puurakennukset jotka jotenkin muistuttavat minua kotimaani maaseudusta. (venäläinen mies, ryhmä 1)

Toisin on nyt. Ellemme erityisestä syystä aktiivisesti hae yhteyttä esivanhempiimme ja kulttuuriperintöömme, suurin osa meistä kulkee valmisvaatteissa, joissa eivät näy erot sukupolvien tai edes sukupuolten välillä. Mummon ja äidin kutomat räsymatotkin ostamme Ikeasta.

Me aikuiset tunnemme vielä nostalgian lämpimän läikähdyn Pöykkölän kaltaisessa paikassa. Etenkin, jos sen esineet on järjestetty luonnollisille paikoilleen. Oma koti tai kesälomien tai joulunvieton mummola tuntuu ja tuoksuu. Jotta perinnemuseot kiehtovat myös tulevaisuuden sukupolvia, joilla ei välttämättä ole muistoja maaseutuelämän karunkodikkaasta idyllistä, ja jotta ne säilyisivät erilaisten kulttuurien yhteisenä muistina, museoissa kannattanee kokeilla erilaisia tapoja kohdata esineet ja toiset museon kävijät – asiantuntevien ja mukaansatempaavien oppaiden sekä jäljittelemättömän paikan tunnun ohella.

Silti, olipa opas kuinka taitava hyvänsä, aina löytyy ihmisiä, jotka eivät opastettuihin uskalla tai henno kysyä mitään samoin kuin ihmisiä, jotka kyselevät muidenkin edestä. Oma ja yksityinen kokemus, jonka olemassaolosta ihminen ei välttämättä edes tiennyt ennen tuloaan museoon ja jakamisen hetkeä toisten kanssa, ei pääsekään esiin. Kun tilanteen johtaminen jätetään yhdelle ihmiselle, se saa usein aikaan, että kännyköitä tuijotellaan usein enemmän kuin esineitä; usein niillä myös kuvataan kaikki mahdollinen sen sijaan, että keskityttäisiin kohteessa läsnä olemiseen ja omien tunteiden kuulosteluun.

Perinteinen opastettu kierros ei myöskään pääsääntöisesti tutustuta sen osallistujia toisiinsa. Vuorovaikutus tapahtuu oppaan kanssa, mutta ei välttämättä välity ja laajene hänen kauttaan koko ryhmään.

Esineiden ja aineellisen todellisuuden korostaminen nostaa esiin niiden roolin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja tiedon tuotannossa. Esine opettaa ilman sanoja. Se myös synnyttää keskustelua ja sitä kautta sanoittaa sen, minkä esine osoittaa. Yhdessä esine ja keskustelu luovat merkityksiä ja mahdollistavat niiden jakamisen.

Esineiden ohella talot ja pihapiirit opettavat meille paljon. Vanhojen rakennusten purkaminen ja historiallisten kerrosten hävittäminen paikallisesta maisemasta merkitsee niiden lopullista vaientamista.

Näimme joitakin valokuvia Rovaniemeltä ennen ja jälkeen toisen maailmansodan (...) Mielestäni arkkitehtuuri oli mitä kauneinta ennen kuin saksalaiset polttivat kaikki rakennukset. Nyt kaupungin keskusta näyttää hyvin 'kylmältä', jos saan sanoa. Aikaisemmin rakennukset olivat lämpimiä, mutta eivät enää. (ranskalainen nainen, ryhmä 2)

Pöykkölän vierailullamme sotaa tänne paenneet turvapaikanhakijat tiesivät jo paljon Suomen ja Rovaniemen historiasta. He ymmärtävät sodasta enemmän kuin moni rauhan aikana elänyt suomalainen, ja heidän silmillään myös paikalliset voivat nähdä oman historiansa toisin.

Matkustaessaan ihminen oppii ymmärtämään omaa elämäänsä, kulttuuriaan ja ajattelutapojaan. Vasta vieraalle kerrottuna ja näytettynä oman maailmansa voi havaita kulttuurina, sen sijaan, että vain eläisi ja olisi osa sitä. Omaan kieleensäkin havahtuu vasta oivaltaessaan, että vieraalla onkin aivan toinen kieli. Myös omassa elämässä ja omalla kotiseudulla voi olla turistina, kuten olemme EEVA JOKISEN kanssa monesti matkailututkimuksissamme todenneet.

Vieraan katse siis näyttää meille omamme, tutuista tutuimman. Kotiseutumuseossa sen voi kohdata yhden ainoan esineen avulla, jota vierellä katsoo toinen ihminen toiselta puolelta maailmaa.



Lähteet

Barthes, Roland: *Camera Lucida*. Hill and Wang, 1981.

Braidotti, Rosi: *The Posthuman*. Polity Press, 2013.

Chinnery, Ann: Temple or Forum. On New Museology and Education for Social Change. *Philosophy for Education*. Toim. Claudia W. Ruittenber. *Philosophy of Education Society*, 2012.

Jokinen, Eeva ja **Veijola**, Soile: *Oman elämänsä turistit*. Valtion painatuskeskus, 1990.

Latour, Bruno: *Reassembling the Social: An Introduction to Actor Network Theory*. Oxford University Press, 2005.

Proust, Marcel: *Kadonnutta aikaa etsimässä*. Otava, 1968–2007.

Veijola, Soile: Heimat Tourism in the Countryside. Paradoxical Sojourns in Self and Place. *Travels in Paradox: Remapping Tourism*. Toim. Tim Oakes ja Claudio Minca. Bowman & Littlefield Publishers, 2006.

Veijola, Soile: YMAT1211 Cultural and Social Studies of Tourism -kurssi. Matkailututkimus, Lapin yliopisto, kevät 2016.